

BISTÅNDSANALYS

2026

Bistånd under omprövning

**EXPERTGRUPPEN
FÖR BISTÅNDSANALYS**

Ett porträtt av Millett Kangar
på JFK Medical Center och
E.S. Grant Mental Health
Hospital i Monrovia, Liberia.

Denna rapport kan nedladdas utan kostnad på www.eba.se

Formgivning: Confetti

Tryck: Multiply Solutions AB, Järfälla 2026

FÖRORD

Det globala geopolitiska landskapet går mot ökad osäkerhet, mer konkurrerande stormaktsintressen, fler väpnade konflikter och större humanitära behov. I en sådan tid är utvärdering och tid för lärande betydelsefulla hjälpmedel för orientering.

DET INTERNATIONELLA biståndet kan ha en viktig, påverkan på världens utveckling. I vissa situationer kan den vara helt avgörande, för mänsklig säkerhet, värdighet eller överlevnad i enskilda länder och regioner. Detta gäller även när biståndet kopplas till prioriteringar inom andra politikområden.

För en effektiv utformning av biståndet krävs kunskap. Evidens kring vad som fungerar, när, för vem och under vilka förutsättningar, skapas genom forskning, utvärdering och beprövad erfarenhet. Denna samlade kunskap byggs genom enskilda studier och mår väl av att återkommande sammanfattas.

EBA har i uppdrag att utvärdera (det vill säga uttala ett värdeomdöme om) och analysera (i betydelsen noggrant undersöka) frågor av relevans för det svenska biståndet. Genom detta bidrar vi till kunskapsbasen om biståndets möjlighet att göra skillnad.

Under året som gått har EBA bland annat publicerat studier om fungerande långsiktiga lösningar vid utdragna flyktingsituationer, hur svenskt bilateralt

bistånd har bidragit till att stärka hälso- och sjukvårdssystem, synergier mellan klimatfinansiering och handel, liksom Kinas roll som utvecklingspolitisk aktör. Biståndsanalys 2026 ger en kortare sammanfattning av dessa och övriga kunskapsunderlag.

Biståndsanalys är EBAs återrapportering till regeringen för det gångna året, men vi hoppas att denna rapport liksom EBAs övriga studier är av intresse och relevans för en bred publik.

Stockholm, *mars 2026*

Torbjörn Becker, ordförande

Malin Oud, vice ordförande

Jenny Deschamps-Berger, ledamot

Anna Mia Ekström, ledamot

Lars Niklasson, ledamot

Anders Pedersen, ledamot

Åsa Regner, ledamot

Fredrik Sjöholm, ledamot

Katarina Tracz, ledamot

Andreas Wladis, ledamot

INNEHÅLL

Förord	3
Tillbakablick.....	6
TEMA 1: Konsekvenser av en ny geopolitisk verklighet.....	8
<i>Bistånd som geopolitiskt verktyg.....</i>	<i>10</i>
<i>Hälsohoten ökar med minskat hälsobistånd.....</i>	<i>13</i>
<i>Konfliktfrågor i fokus för hållbar fred</i>	<i>16</i>
TEMA 2: Ett evidensgrundat bistånd är möjligt	18
<i>Den efterhånga fattigdomen</i>	<i>20</i>
<i>Stödja sysselsättning genom bistånd.....</i>	<i>23</i>
<i>Effektivitet i det multilaterala biståndet.....</i>	<i>26</i>
<i>En politikförändring på djupet</i>	<i>28</i>
Framåtblick	33
Produktion och kommunikation	34
<i>Pågående studier.....</i>	<i>35</i>
<i>Eba-rapporter</i>	<i>36</i>
<i>Gemensamt finansierade rapporter</i>	<i>36</i>
<i>Underlagsrapporter.....</i>	<i>37</i>
<i>Development Dissertation Briefs</i>	<i>37</i>
<i>EBA-podden</i>	<i>37</i>
<i>Seminarier.....</i>	<i>38</i>
Expertgruppen.....	39

TILLBAKABLICK

I en värld av ökande behov, där biståndet ifrågasätts och förändras, ger EBAs ordförande Torbjörn Becker sin bild av årets utmaningar och de kunskaper som kan ge vägledning framåt.

Hur vill du beskriva bistandsåret 2025?

2025 har präglats av tre stora problemområden som påverkar biståndets villkor och möjligheter. Konflikterna i många delar av världen – Ukraina, Gaza, Sudan, för att nämna de mest uppmärksammade – har skapat en humanitär kris av historiska mått. Klimatrelaterat extremväder har visat på vår kollektiva oförmåga att både förutse och hantera effekterna av klimatförändringarna, vilket slår hårdast mot de mest sårbara.

Dessutom sker dramatiska förändringar i biståndslandskapet när världens största biståndsgivare har dragit sig tillbaka, och andra följer efter. Biståndet används av allt fler rika länder som en buffert för att hålla ihop en sviktande ekonomi. Det tomrum som västvärlden lämnar efter sig kan fyllas av andra aktörer, som Ryssland och Kina, med helt andra agendor och metoder. Allt detta tillsammans innebär att obalansen växer mellan de enorma behoven och det bistånd som ges.

Berätta om årets EBA-studier. Vilka kunskaper ger de i relation till händelser i omvärlden?

Vilken bredd vi täcker in! EBAs studier relaterar till många av de stora frågorna i biståndet och i världen. Studien *What are they fighting for?* ger insikter kring hur man bygger fredsavtal som leder till en mer varaktig fred. Antologin om Kina som biståndsaktör ger många olika bilder av Kinas engagemang i världen och vilken betydelse

det har för Sverige och svenskt bistånd. En av årets studier undersöker hur insatser för starka hälso- och sjukvårdssystem kan bli mer effektiva, och studien om multidimensionell fattigdom påminner oss om biståndets grundläggande mål, att skapa förutsättningar för förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

”I ett läge med knappa resurser kommer privata investeringar, företagande och handel att bli avgörande för att skapa ekonomisk tillväxt och stabilitet.”

Bidrar EBAs studier till en förbättring av biståndet?

Det är svårt att direkt mäta effekten av kunskapsunderlag på beslut som rör miljardeböpp, men i vår uppföljning ser vi att vi ger såväl instrumentella och konceptuella bidrag. EBA har en ständigt pågående diskussion, internt och med mottagarna av våra kunskapsunderlag, kring hur vi kan säkerställa fortsatt relevans. Samtidigt är det tydligt att biståndet idag formas av

Torbjörn Becker,
ordförande EBA.

”Med de utmaningar
biståndet och världen
står inför blir kunskap
om vad som fungerar
än mer avgörande.”

fler dimensioner än någonsin: handel, migration och säkerhetspolitik vävs samman med utvecklingssamarbete. Och det är också områden vi kommer att studera mer framöver.

Vad ser du för utveckling av biståndet framåt?

Med ett fortsatt minskat bistånd i en värld av konflikter står vi inför stora utmaningar. De humanitära behoven är enorma och kommer att vara fortsatt högt prioriterade. Samtidigt måste

vi vara med och bidra till återuppbyggnad och långsiktig utveckling på de platser där detta är möjligt. I ett läge med knappa resurser kommer privata investeringar, företagande och handel att bli avgörande för att skapa ekonomisk tillväxt och stabilitet. Min förhoppning är att västvärlden blir en avgörande del i det arbetet och inte lämnar för stort utrymme för aktörer med andra intressen än demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter.

TEMA 1

Konsekvenser av en ny geopolitisk verklighet

En värld i vilken starka män med bristande demokratisk legitimitet, i samförstånd eller utifrån ömsesidigt erkännande av intressesfärer, gör upp om världens ordning, riskerar att bli en ny geopolitisk realitet.

VÄRLDEN HAR SETT en gradvis rörelse bort från nationers officiellt deklarerade tro på samarbete utifrån ömsesidiga intressen och regelverk i gemensamma organisationer. Detta gäller allt från principer för effektivt bistånd till Världshandelsorganisationen eller Agenda 2030s hållbara utvecklingsmål. I stället växer en multipolär värld fram med konkurrerande stormaktsintressen där stater i större utsträckning prioriterar bort det gemensamma till förmån för snävare nationella hänsyn.

Det internationella utvecklingsbiståndet har som mest en marginell påverkan på de geopolitiska förändringarna. En konkret utmaning ligger i att förena nationella intressen med en gemensam utvecklingsagenda. Ett framkomligt sätt att tänka kring dessa utmaningar är i form av säkerhet: mänsklig

och gemensam såväl som nationell. Ett flertal olika aspekter på kopplingen mellan biståndspolitik och säkerhet belyses av EBA i tidigare och pågående arbeten.

EBA har bland annat studerat ”nya” biståndsaktörer, som Ryssland och Kina, ofta med andra prioriteringar än de mål som definierar OECD DACs officiella bistånd. Det stora antalet väpnade konflikter i världen har i de allra flesta fall effekter utanför den geografi där de utspelar sig. EBA har undersökt biståndets möjlighet att bidra till hållbar fred såväl som demokratisk samhällsstyrning. EBA har även belyst hälsobistånd ur olika aspekter. De dramatiska neddragningar av hälsobiståndet som skedde under 2025 har, utöver sina direkta konsekvenser, också tydliga säkerhetspolitiska kopplingar. Hälsotryck är ofta globala och är därmed en fråga om gemensam mänsklig säkerhet.

Räddningspersonal och brandmän hjälper civila och släcker branden efter ett ryskt angrepp. Kiev, Ukraina.

BISTÅND SOM GEOPOLITISKT VERKTYG

Det minskade biståndet från de traditionella givarländerna skapar både oförutsägbarhet och maktvakuum. Vad innebär det att givare som Ryssland och Kina tar större plats och hur påverkas svenskt bistånd när utvecklingssamarbetet knyts närmare utrikespolitik, säkerhetspolitik och närområdet?

BISTÅNDSLANDSKAPET både i Sverige och internationellt är utsatt för stora påfrestningar. En av världens största biståndsorganisationer, USAID, har lagts ned och flera givarländer, framför allt i västvärlden, minskar sitt bistånd. Det utrymme som uppstår kan istället fyllas av aktörer som inte prioriterar demokratiska principer eller mänskliga rättigheter. I en värld som alltmer kantas av väpnade konflikter och krig (Brosché, Raattamaa och Lonergan, 2025) tycks geopolitiken återigen få en allt större plats i utvecklingssamarbetet. Under året har flera EBA-studier undersökt detta ur olika perspektiv.

Under senare decennier har Kina vuxit fram som en viktig global aktör med ökat inflytande, inte minst i utvecklingsländer. Landets roll har blivit alltmer framträdande i takt med att traditionella västerländska givare har minskat sitt engagemang. Samtidigt har Kinas långivning till låginkomstländer minskat och det är osannolikt att Kina kan fylla det tomrum som lämnats av USA, Storbritannien, Tyskland och andra traditionella givare. Nedmonteringen av USAID ger ändå Kina en möjlighet att presentera sig som en pålitlig partner för det globala syd. Kunskap om Kinas globala ambitioner och inflytande är avgörande för att förstå hur svenskt bistånd påverkas

FOTO Aleksey Klits

och för att identifiera såväl vägar till konstruktivt engagemang som områden där motsättningar gör samarbeten olämpliga. En utmaning i att utvärdera Kinas roll och påverkan ligger i dess brist på transparens och begränsade efterlevnad av OECDs biståndskommittés internationella standarder.

”Kunskap om Kinas globala ambitioner och inflytande är avgörande för att förstå hur svenskt bistånd påverkas.”

I antologin *China as a Global Development Actor: Transforming the International Aid Landscape*, utforskas i 14 kapitel olika sätt på vilka Kina påverkar den globala utvecklingen, både tematiskt

och geografiskt (Oud, Almén, 2025). Antologin innehåller flera rekommendationer, bland andra att Sverige bör arbeta med mottagarländer för att öka transparensen i utvecklingsprojekt, däribland de som involverar kinesisk finansiering. Sverige har ett gott rykte och lång erfarenhet som givare, och bör rikta arbetet mot områden där landet har komparativa fördelar. Samtidigt är det viktigt att lära av andra tillvägagångssätt, däribland Kinas, som mottagarländer i vissa situationer kan föredra.

”Biståndsgivare bör behålla sin närvaro i instabila områden för att motverka att auktoritära makter får inflytande.”

Rysslands påverkan på biståndet

Ryssland har på senare år ökat sin närvaro på den afrikanska kontinenten, en närvaro som har intensifierats efter landets fullskaliga invasion av Ukraina. Till skillnad från traditionellt bistånd som, åtminstone i teorin, är grundat i demokratiska principer, så bygger ryskt samarbete på en transaktionsbaserad strategi med fokus på säkerhet, militärt stöd och avtal om naturresurser. I underlagsrapporten *Perceptions and Power: Assessing the Impact of Russia's Influence on Development Cooperation and Attitudes in Africa* undersöker Berlin (2025) hur Rysslands växande engagemang i Afrika påverkar beteendet hos västerländska givare och allmänhetens attityder i mottagarländer.

Ett huvudresultat är att andra biståndsgivare anpassar sina strategier som svar på rysk närvaro. Många västerländska givare, exempelvis USA och Tyskland, minskade eller flyttade sina biståndsprojekt från områden där ryska aktörer var verksamma. Världsbanken intensifierade i stället sitt engagemang i regioner med rysk närvaro, särskilt efter 2022. Även Frankrike valde

att konsolidera sina projekt snarare än att dra sig tillbaka från områden med rysk närvaro.

Rysslands aktiviteter, och givarnas reaktion på dem, förefaller också påverka lokala attityder i mottagarländerna. Författaren menar att mindre synlighet och genomslag för det västerländska biståndet öppnar upp för att anti-västliga budskap och löften om säkerhet får större stöd hos lokalbefolkningen. Författaren argumenterar för att västerländska biståndsgivare bör behålla sin närvaro i instabila områden för att motverka att auktoritära stater som Ryssland får inflytande. Detta inkluderar att på lokal nivå lyfta fram fördelarna med sitt eget bistånd och motverka desinformation.

Svenskt bistånd och säkerhetspolitik

Regeringen har återkommande betonat att Sveriges internationella bistånd är en del av svensk utrikespolitik och ett verktyg för att driva och värna svenska intressen. Utvecklingspolitiken ska därför samordnas med bland annat säkerhetspolitiken i detta syfte. För att öka kunskapen om relationerna mellan Sveriges säkerhets- och utvecklingspolitik har EBA under året initierat en studie som syftar till att identifiera potentiella synergier, överlappande eller samstämmiga mål, samt områden där det kan finnas målkonflikter eller risker med en sammankoppling mellan dessa områden.

SLUTSATSER

- Sverige bör löpande strategiskt anpassa sitt bistånd i relation till framväxande givare som Ryssland och Kina.
- Säkerhets- och utrikespolitiska frågor gör det särskilt viktigt att ha ett medvetet förhållningssätt, uppdaterad information och en aktiv politik i förhållande till dessa givares geopolitiska ambitioner.
- Arbetet för att förstärka demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och rättsstat bör intensifieras som respons till påverkansoperationer och auktoritära narrativ kring utveckling.

REFERENSER

Berlin, M., P. (2025) *Perceptions and Power: Assessing the Impact of Russia's Influence on Development Cooperation and Attitudes in Africa*. EBA underlagsrapport, december 2025

Brosché, J., Raattamaa, S., Lonergan, K. (2025). *What Are They Fighting For? An Issue-based Approach to the Analysis and Resolution of Civil War*. EBA 2025:01

Oud, M., Almén, O. (2025). *China as a Global Development Actor: Transforming the International Aid Landscape*. EBA 2025:08

Arbetare vid ett bevattningsprojekt i Tanzania.

HÄLSOHOTEN ÖKAR MED MINSKAT HÄLSOBISTÅND

Många länder, även Sverige, har minskat sitt bistånd till hälsosektorn. Inte minst nedläggningen av USAID under 2025 har fått dramatiska konsekvenser för just hälsa. En alltför snabb utfasning av hälsobiståndet leder till ett högt tryck på redan svaga hälsosystem och att färre människor får vård och medicin, samtidigt som risken för smittspridning ökar.

KOPPLINGEN MELLAN förbättrad hälsa och bredare samhällsutveckling är tydlig. Förekomsten av hjärt-kärlsjukdom, diabetes, cancer och psykisk sjukdom, liksom av smittsamma sjukdomar, påverkas i stor utsträckning av människors allmänna livsvillkor, såsom inkomst, utbildning, boende, sanitär standard och tillgång till hälso- och sjukvård. Förbättrad folkhälsa och respekten för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) kräver framsteg och utveckling inom flera samhällsområden (Sundewall, Ahrne, 2024). Den tidigare ganska positiva utvecklingen inom flera SRHR-områden har planat ut, eller går nu åt fel håll. SRHR har blivit ett slagträ i den globala politiska debatten, och motståndet mot många av rättigheterna är välorganiserat och välfinansierat.

”SRHR har blivit ett slagträ i den globala politiska debatten, och motståndet mot många av rättigheterna är välorganiserat och välfinansierat.”

I många fattiga länder krävs kraftigt ökade nationella satsningar på hälsa, men det kommer att ta tid utan finansiellt och tekniskt bistånd. Detta

lyfts fram ur flera olika perspektiv i EBAs antologi om hälsa (Sundewall, Ahrne, 2024). En EBA-rapport från 2023 (Sundewall, Ekman, Schmidt, 2023), visar på tydliga resultat av bistånd i tre utvalda utfall under perioden 2002–2020: förlossningsvård, preventivmedel och hiv-behandling. Den amerikanska biståndsmyndigheten USAID som stängdes 2025, räknar med att drygt 26 miljoner liv har räddats tack vare hiv-biståndet de senaste 20 åren.

Vem fyller hålen?

Många allvarliga hälsohot är globala och kräver internationellt samarbete, starkare hälsosystem och bättre beredskap, speciellt i låg- och medelinkomstländer. När många traditionella biståndsgivare drar ner får länder som Kina och Gulfstaterna ett större utrymme som partner och finansiärer av utveckling i det globala syd. Kina har ökat både sitt bilaterala och multilaterala stöd inom hälsa och SRHR under senare år om än från blygsamma nivåer, vilket behandlas i två kapitel i EBAs antologi om Kina som bistånds- och utvecklingspartner (Oud, Almén, 2025).

Covid-19-pandemin innebar, utöver konsekvenserna för global hälsa och samhället i stort, också stora utmaningar för biståndet. EBA har bidragit till en meta-utvärdering som genomförts av OECD om hur det samlade biståndet (FN, andra multilaterala institutioner, bilaterala givare och mottagare) hanterade omställningarna som krävdes. Slutrapporten, som bygger på studier från 60 organisationer i olika länder (OECD 2025), visar på utmaningarna för de globala bi-

ståndssystemen, men också på hur dessa stimulerade en högre nivå av samarbete, innovation och mobilisering av resurser.

Starka hälsosystem krävs för att kunna leverera grundläggande hälso- och sjukvård till alla och särskilt för att klara olika typer av kriser, såsom utbrott av smittsamma sjukdomar. Att stärka länders hälsosystem är centralt för att biståndet ska ge hållbara resultat i form av förbättrad folkhälsa och minska risken för framtida pandemier. Med hälsosystem menas alla pusselbitar som utgör en fungerande och tillgänglig hälso- och sjukvård i ett land, som personal, läkemedel, sjukhus, primärvård, övervakning av hälso-data, regelverk, lagstiftning och finansiering. Insikten om betydelsen av att stärka länders hälsosystem har vuxit fram, inte minst ur hiv-pandemin som fortfarande utgör en av de största sjukdomsbördorna i Afrika, och riskerar att ta ny fart efter USAID:s plötsliga utfasning under våren 2025. Hiv kräver livslång behandling och tillgång till sjukvård för att minska de ekonomiska och sociala konsekvenserna, förhindra

”Insikten om betydelsen av att stärka länders hälsosystem har vuxit fram, inte minst ur hiv-pandemin, som riskerar att ta ny fart efter USAID:s plötsliga utfasning.”

smittspridning och förtida död. Det förebyggande arbetet för att minska risken för smittspridning av hiv är avgörande för länder ska ha råd att ta hand om de människor som redan lever med hiv. Sveriges bistånd har bidragit till detta arbete bland annat genom Sidas kapacitetssupplyggnad och forskningssamarbete. EBAs rapport “The Swedish Aid Response to the HIV Epidemic: An Overview” (Baatsen m fl., 2023) visar på

Fatmata Bamorie Turay och Elizabeth Tumoe, legitimerade sjuksköterskor, tar hand om nyfödda på Princess Christian Maternity Hospital i Freetown, Sierra Leone.

FOTO Dominic Chavez/Världsbanken

goda resultat av svenskt bistånd, stort svenskt inflytande i internationella sammanhang och viktiga lärdomar för Sverige. För att dra nytta av de betydande investeringar som Sverige gjort – i form av finansiella resurser, globalt ledarskap, påverkansarbete och forskning – krävs långsiktighet i satsningarna på hälsa och SRHR.

Sverige kan påverka mer

En forskargrupp från Lunds universitet har utvärderat om och hur svenskt bilateralt hälso-
bistånd har bidragit till starkare hälsosystem under perioden 2014–2023 (Sundewall m.fl., 2025). Utvärderingen fokuserar på Uganda och Bangladesh – två länder som Sverige samarbetat länge med inom hälsa. Författarna pekar på att Sverige under lång tid har bidragit till bättre hälsa i flera låg- och medelinkomstländer, men att stödet i begränsad utsträckning har lett till starkare hälsosystem. De flesta insatser har handlat om att leverera och förbättra vård här och nu, som bättre mödrahälsovård, men inte fokuserat i tillräckligt hög grad på att förändra

själva hälsosystemet som ska bära vården på lång sikt. Samtidigt finns enstaka exempel som visar att svenskt bistånd även bidragit till skillnad på hälsosystems nivå. Författarna menar att svenskt hälsobistånd kan göra verklig skillnad när stödet är långsiktigt och väl förankrat hos mottagarländerna och lyfter fram goda exempel som barnmorskesatsningen i Bangladesh och hälsofinansieringsreformer i Uganda.

Den övergripande bilden är att det finns en större potential för Sverige att påverka hälsosystem i rätt riktning, men att det kräver tydligare, mer uttalade mätbara mål som fokuserar på systemet, mer samarbete med regeringarna i partnerländerna, bättre förutsättningar och stärkt hälsoekonomisk kompetens inom svensk biståndsförvaltning. Det krävs också ett starkare fokus på att bygga hållbara strukturer snarare än att bidra till mer tillfälliga, om än värdefulla, lösningar.

SLUTSATSER

- Svenskt bistånd har räddat liv och bidragit till bättre hälsa i flera låg- och medelinkomstländer.
- Sverige har bidragit till att stärka länders hälsosystem. Ett framgångsrikt arbete förutsätter uttalade mätbara mål och samarbete med regeringarna i partnerländerna för att skapa ett tydligt ägarskap och hållbara strukturer.

REFERENSER

Sundewall, J, Ahrne, M (2024), *En antologi om trender och olika perspektiv på global hälsa*, **EBA 2024:09**

OECD (2025), *Strategic Joint Evaluation of the Collective International Development and Humanitarian Assistance Response to the COVID-19 Pandemic*, **OECD Publishing, Paris**

Baatsen, P, de Jongh, T, Kabelka, H, Petrosova, J, Olsson, J, Robbers, R, Tromp, N (2023), *The Swedish Aid Response to the HIV Epidemic: An Overview*, **EBA 2023:03**

Sundewall, J, Ekman, B, Wilkens, J, Kazibwe, J, Lagerstedt, A, Kaartinen, O (2025), *Strengthening or supporting health systems? Evaluating Swedish bilateral development assistance for health*, **EBA 2025:07**

Oud, M., Almén, O. (2025). *China as a Global Development Actor: Transforming the International Aid Landscape*. **EBA 2025:08**

KONFLIKTFRÅGOR I FOKUS FÖR HÅLLBAR FRED

Antalet väpnade konflikter i världen har nått rekordnivåer och flertalet är inbördeskrig. Konflikternas ändrade karaktär, liksom ökat våld i samband med valprocesser, har gjort det svårare att uppnå hållbar fred.

DET LÅTER SJÄLVKLART, men är det inte: De frågor som väpnade rebellgrupper säger sig strida för har hanterats enbart i 43 procent av de fredsavtal som ingåtts under perioden 1990 – 2013. Om andelen varit högre, så hade sannolikheten för hållbar fred ökat tydligt (Brosché m fl, 2025). Analysen bygger på en ansemlig mängd särskilt insamlade data om konfliktfrågor. I stället för att lösa konfliktfrågor är det vanligt att fredsavtal tas fram under tidspress och bygger på uppgörelser och kohandel av olika slag. På det viset kommer man inte i tillräcklig grad åt grunderna i konflikter.

Handlar strider då egentligen om vad parterna påstår att de strider om? Författarnas val att ta de stridande parterna på orden kan ifrågasättas men de menar att det trots allt är kring dessa frågor rebellerna rekryterar och mobiliserar medlemmar. De finner också tydliga samband mellan hållbarheten i fredsavtal och just dessa frågor.

Rebeller eller terrorister?

På senare år har det blivit allt vanligare att regeringar och mellanstatliga organisationer stämplar icke-statliga väpnade grupper som terrorister, och därmed fryser eller stoppar kontakterna med dem. Skälet är att rebeller ofta

använder metoder som syftar till att just terrorisera befolkningar eller samhällen. I sådana situationer fördöms de vanligen hårt av medlemmar i FN:s säkerhetsråd. Trots det upprätthåller FN:s fredsbevarande styrkor ofta kontakter på marken med icke-statliga väpnade grupper. Inte sällan gäller kontakterna de icke-våldsamma delarna i gruppernas verksamhet. Kontakterna kan vara betydelsefulla för att lyckas med fredsbevarande uppdrag (Kotajoki, 2025).

”Våld kan bryta ned samhällen även när det inte rör sig om regelrätta strider mellan regeringar och rebeller.”

Våld kan bryta ned samhällen även när det inte rör sig om regelrätta strider mellan regeringar och rebeller. Det har blivit vanligare med våld i samband med val till beslutande församlingar i många länder. Våldet kan utföras av säkerhetsstyrkor knutna till styrande partier eller

Lviv Ukraina.

FOTO Alexander Zvir

regeringar, det kan utövas mellan motstående partigrupper, eller av grupper knutna till oppositionen. Valrelaterat våld uppfattas olika beroende på vilka partier människor sympatiserar med. När sittande regering ligger bakom våldet ökar polariseringen mellan regeringsanhängare och opposition – även i frågor som rör stödet för demokrati i sig (Olafsdottir, 2025). Oppositionen blir allt mer engagerad i kampen för demokrati, medan regeringsanhängare tolererar auktoritärt styre i ökande grad. Våld i samband med val kan också påverka möjligheterna att förhandla fram författningar på ett negativt sätt, vilket ett exempel från Turkiet visar. På så vis hotas balansen i samhället ytterligare.

Politiskt våld påverkar vem som vill och kan vara politiker. En studie i Colombia undersöker varför vissa politiker står emot hot om våld, medan andra lämnar politiken (Duque-Salazar, 2025). Säkerhetsproblemen gör det dyrt att genomföra kampanjer. De som inte är en del av det politiska maskineriet är dessutom mer utsatta, och detta gäller inte minst kvinnor. Tillgång till pengar, och till nätverk som bidrar till att skydda personen är därför viktigt för möjligheten att kandidera till politiska uppdrag i Colombia.

SLUTSATSER

- Fredsprocesser behöver vara grundliga och i hög grad hantera de konfliktfrågor som parterna stridit om.
- Biståndets aktörer bör utgå från en djup förståelse för konfliktfrågorna när policy och program utformas och genomförs.

REFERENSER

Brosché, J. S. Raattamaa, K. Lonergan (2025), *What Are They Fighting For? An Issue-based Approach to the Analysis and Resolution of Civil War*, **EBA 2025:01**

Juan Diego Duque-Salazar (2025), *Why Do Some Politicians Withdraw from Politics While Others Do Not in Violent Elections?* **DDB 2025:05**

Kotajoki, J (2025), *From Confrontation to Cooperation? The United Nations' Engagement with Non-State Armed Groups*, **DDB 2025:04**

Olafsdottir, G (2025), *Precarious Paths to Democracy: Electoral Violence and the Struggle for Democratization*, **DDB 2025:03**

TEMA 2

Ett evidensgrundat bistånd är möjligt

Förväntningarna på biståndet är höga: Det ska stödja utsatta människor och det ska rädda liv. I sin reformagenda och i sin styrning betonar regeringen vikten av evidens – att utgå från belägg kring vad som är effektivt. Biståndet ska alltså bygga på kunskap om hur resultat kan nås. EBAs roll är att bidra till kunskap om vad som fungerar var och för vem.

UTIFRÅN OMFATTANDE forskning, utvärdering och beprövad erfarenhet, finns bred och god kunskap om hur fattigdom kan bekämpas. Vikten av sådant som sociala skyddsnät, utbildning och hälsa, sysselsättning och ekonomisk tillväxt är väl känt. Hur främjande av demokrati kan stödjas är också känt. Men för att bistånd ska lyckas krävs att kunskapen också blir specifik för varje unik situation.

Därför behöver biståndet utformas och genomföras utifrån kontinuerlig uppdatering av befintlig evidens. Lärandet behöver vara ett ständigt inslag i arbetet. Biståndets styrning har under en period varit starkt inriktad på god kontroll och

redovisning. Nu läggs tydligare krav på kunskapsunderlag till. Samtidigt har bidraget till svensk utvecklingsforskning minskat med 75 procent sedan 2023 vilket påverkar möjligheten att generera evidens.

På följande sidor berättar EBA om vad aktuella rapporter kommit fram till när det gäller bekämpande av fattigdom, betydelsen av sysselsättning och det multilaterala biståndet. Temasidorna avslutas med en beskrivning av hur konkretiseringen av regeringens reformagenda förändrar Sveriges bistånd och hur EBAs studier kan ge vägledning i det fortsatta arbetet.

DEN EFTERHÄNGSNA FATTIGDOMEN

Framstegen i den globala kampen mot fattigdom har bromsat in. De gemensamma fattigdomsmålen är långt från att nås till år 2030. De drabbade finns i ökad grad i konfliktdrabbade länder och i Afrika söder om Sahara. EBA har bland annat låtit utvärdera hur Sidas analyser för att fånga fattigdomens många dimensioner har fungerat, och hur effektivt stöd till flyktingars självförsörjning varit.

BANGLADESH ÄR ETT LAND som illustrerar problematiken med fattigdomens olika dimensioner. Trots tidigare pessimism om landets förutsättningar har ekonomin vuxit starkt och flertalet sociala indikatorer har förbättrats kraftigt. Fattigdomen har halverats under de senaste två årtiondena. Men bland religiösa och etniska minoritetsgrupper är den extrema fattigdomen ändå fortsatt utbredd. För dessa människor räcker ekonomisk tillväxt och konventionella metoder inte till för att minska fattigdomen (Akram m fl, 2024).

Analysen av fattigdomens dimensioner visar att diskriminering, förnedrande behandling och kollektiv försummelse håller medlemmar i grupper som chakma, santal och daliter fattiga.

Orättvisorna är djupt rotade och det är mycket svårt att bryta mönstren. Rättvis fördelning av resurser och sociala program, respekt för mångfald i stället för orealistiskt hopp om assimilering, och ökat politiskt inflytande för de marginaliserade grupperna är några av de saker som rapportförfattarna menar krävs.

Fattigdomens olika dimensioner

Sida har sedan 2017 arbetat med systematiska analyser av fattigdomens olika dimensioner. Varje ny samarbetsstrategi ska utgå från en sådan analys. Syftet är att förstå vem som lever i fattigdom och varför och anpassa biståndet därefter. Det finns bred internationell samsyn kring vikten av att förstå fattigdomens olika sidor, inte enbart den materiella. Sidas instrument för multidimensionell fattigdomsanalys (MDPA – multidimensional poverty analysis), med fyra dimensioner och ytterligare kontextfaktorer, är bland de mest omfattande redskap som officiella biståndsgivare använder sig av.

En utvärdering (Ternström och Tvedten, 2025) som gjorts om MDPA konstaterar att de multidimensionella fattigdomsanalyserna har bidragit till att hålla fokus på biståndet övergripande fattigdomsmål, och att skapa samsyn kring hur fattigdom ska bedömas och motverkas. Samtidigt har utvärderingen funnit ett antal svagheter. Författarna visar att MDPA är ett tungarbetat instrument, som inte haft tydlig direkt effekt varken på valet eller utformningen av insatser. Genom att bidra till en samsyn bland Sidas medarbetare om hur fattigdom bör förstås har

Ett barn i för stora skor.
Slovakien.

FOTO: Mario Strauch, Världsbanken

instrumentet *indirekt* bidragit till mer relevant verksamhet. En övergripande rekommendation är att MDPA-instrumentet förenklas och placeras in i en tydlig förändringsteori för den framtida användningen.

Författarna tar inte ställning till hur MDPA-analyserna bör användas framöver, utan föreslår några alternativa sätt att använda analyserna i arbetsprocessen. En annan möjlighet är att använda analyserna för gemensamt lärande och strategiska diskussioner om fattigdomsminskning.

Beroende på metodval kommer mätningar till delvis olika slutsatser om hur omfattande den globala fattigdomen är och var den är mest utbredd. Det finns dock samsyn kring att minskningen bromsades upp under och efter covid-pandemin. En annan viktig orsak till kvardröjande fattigdom är det växande antalet väpnade konflikter i världen. Människors möjligheter att försörja sig utarmas eller försvinner till följd av krig och konflikter. Antalet tvångsfördrivna och flyktingar är högre än någonsin globalt, 125 miljoner människor. Merparten flyktingar tvingas leva länge i exil, genomsnittet uppskattas till tio år. De som hamnar i flyktingläger blir i genomsnitt kvar längre än så.

Kan flyktingar bli självförsörjande?

Med ökade behov och minskande humanitärt bistånd ökar trycket på flyktingar att försörja sig själva (Fellesson och Hårsmar, 2025). Den internationella överenskommelsen om flyktingar, Global Compact on Refugees, GCR, från 2018 lägger stor vikt vid insatser som ska hjälpa flyktingar

att integreras i värdsamhällens lokala ekonomi. Människor som lever länge i flyktingläger ska den vägen hjälpas att bli självförsörjande. Andra långsiktiga lösningar – att återvända hem eller flyttas till andra länder via flyktingkvoter – har av olika skäl blivit allt mindre realistiska.

”Människors möjligheter att försörja sig utarmas eller försvinner till följd av krig och konflikter.”

Bland de program för självförsörjning som stöds av privata aktörer och civilsamhällsorganisationer finns flera som är lovande, lovvärda och innovativa. Förutsättningarna att lyckas är trots det i stort sett mycket dåliga, visar fallstudier från de stora flyktingmottagande länderna Kenya och Uganda. Mottagarländerna hindrar flyktingar från att röra sig och från att arbeta utanför lägren. De miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna är ofta usla i de avlägsna trakter där lägren placerats. Situationer som borde åtgärdas med långsiktiga utvecklingsansträngningar stöds fortsatt med kortsiktig humanitär hjälp. Detta bör beaktas med tanke på fortsatt fokus på humanitärt bistånd i reformagendan. Denna ryckighet, oklarhet och ovilja från givar-samfundet får också till följd att viljan till att stödja flyktingar undermineras hos värdländer (Fellesson och Hårsmar, 2025).

Att ta emot flyktingar kan ge positiva effekter för ett värdland. Runt flyktingläger ökar den ekonomiska aktiviteten i takt med att humanitärt stöd kommer in. Detta kan användas för att stärka den lokala ekonomin, med hjälp av exempelvis marknadsutveckling, utbildningsinsatser, kompetenshöjning och förbättrade kommunikationer. Om det humanitära stödet utifrån är otillräckligt eller minskar tenderar dock missnöje att gro i värdländer – såväl på lokal som på nationell nivå. Att hantera den sortens spänningar blir en nyckel för att program för flyktingars integrering ska kunna fungera (Fellsson och Hårsmar, 2025).

Markrättigheter och klimatanpassning

En ofta omstridd fråga gäller tillgång till odlingsbar mark i och kring lägren. System för markrättigheter, och styrkan i dem – både den faktiska och den upplevda – har stor betydelse för individers och hushålls möjligheter att försörja sig. I en bredare studie av markrättigheter i Kenya (Klaus och Elfversson, 2025) undersöker författarna vad rättigheterna betyder för möjligheterna att anpassa sig till klimatförändringar. Markrättigheternas styrka påverkar om hushållen väljer att samarbeta med andra eller inte kring anpassningsåtgärder. Det styr också i vilken grad man väljer att agera politiskt eller våldsamt för att skydda sig mot översvämningar eller torka. Dessa insikter ger en mer nyanserad bild av markrättigheters betydelse än vad som hittills präglat klimatkussioner och klimatt bistånd.

”System för markrättigheter, och styrkan i dem – både den faktiska och den upplevda – har stor betydelse för individers och hushålls möjligheter att försörja sig.”

Den kanske viktigaste vägen att minska fattigdom handlar om att få människor i produktiv sysselsättning. Men när utvärderare försökt svara på frågan hur många jobb som Sida-finansierade insatser skapat i Afrika söder om Sahara under 2011 – 2021, konstaterar de att frågan är felställd (Fox and Abudu, 2025). I den informella

ekonomin har ingen råd att vara sysslolös. Därför är antalet jobb inte det centrala. Viktigare är graden av sysselsättning och i vilken omfattning människors inkomster ökar. Biståndsaktörer behöver börja tänka annorlunda kring detta.

Utvärderarna konstaterar att enbart en femtedel av Sidas insatser haft förutsättningar att skapa nya jobb. Övriga insatser handlar istället om att öka intäkter från befintlig verksamhet. Den vanligaste stödformen har varit yrkesutbildning. Den formen kan dock vara värd att utvärdera mer, eftersom kontantstöd i något fall visat sig ge motsvarande positiva effekter.

SLUTSATSER

- Fokus på fattigdomsminskning bör upprätthållas och multidimensionella analyser bidrar indirekt till detta.
- Att bekämpa fattigdom bland marginaliserade grupper kräver åtgärder för ickediskriminering, som tar itu med strukturell exkludering och främjar rättigheterna för de mest missgynnade.
- Ska flyktingar ha chans att bli självförsörjande måste rimliga förutsättningar skapas av givar- och värdnationers regeringar i förbättrat samspel.
- Sysselsättningsinsatser bör fokusera på att öka värdeskapande, snarare än att räkna antal nyskapade jobb.

REFERENSER

- Ternström, I., I. Tvedten: *Evaluation of Sida's Multidimensional Poverty Analyses*, **EBA 2025:04**
- Akram, O., M. Maitrot, J. Devine: *Extreme Poverty and Marginalisation in Bangladesh: Drivers and Lessons for Development Cooperation*, **EBA 2024:10**
- Fox, L., D. Abudu: *Evaluation of Sweden's Efforts to Improve Employment Outcomes in Sub-Saharan Africa*, **EBA 2025:05**
- Fellsson, M., M. Hårsmar: *Forced Self Reliance? Protracted Displacement and Economic Inclusion: Cases from East Africa*, **EBA 2025:03**
- Klaus, K., E. Elfversson: *Land Tenure and Climate Resilience: Household Level Evidence from Kenya*, **EBA 2025:02**

STÖDJA SYSSELSÄTTNING GENOM BISTÅND

En av de viktigaste vägarna ur fattigdom, både för länder och individer, är produktiv sysselsättning. Att bidra till sysselsättning har därför länge varit ett viktigt område inom svenskt bistånd.

BEGRÄNSADE sysselsättningsmöjligheter, dåliga arbetsvillkor och löner som är för låga för att kunna försörja sig på är utbredda problem i många låginkomstländer. Mer än hälften av den globala arbetskraften saknar formell anställning och arbetar inom den informella sektorn. Det är en sektor där aktiviteterna inte registreras av någon myndighet, inte genererar skatteintäkter för staten eller omfattas av arbetsrätt eller socialt skydd för den som arbetar. Att öka möjligheterna till produktiv sysselsättning är därför ett av de viktigaste medlen för att minska fattigdom och utsatthet. Att bidra till en välfungerande arbetsmarknad och näringslivs- och marknadsutveckling är också prioriterat i Reformagendan för biståndet.

EBA har i flera rapporter undersökt hur svenskt bistånd bidragit till sysselsättning i

En keramiker från Keyo Pottery Women's Group formar en spis i Kisumu, Kenya.

FOTO Peter Kapuscinski / Världsbanken

samarbetsländer, och visat på att både skapandet av jobb och redovisningen av resultat inom området präglas av utmaningar. I en underlagsrapport (Burman, 2024) undersökte författaren om de kvantifierade resultaten om sysselsättning i Sidas årsredovisningar är tillförlitliga och presenteras på ett sakligt och transparent sätt. En slutsats var att de resultat som redovisas ofta är mycket goda, särskilt för kvinnor och unga, men inte alltid överensstämmer med originalkällan. I Sidas redovisning framgår inte det totala antalet insatser, hur representativa de goda exempel som tas upp är eller Sidas bidrag till dessa, och inga svaga resultat tas upp. Sammantaget leder detta till en begränsad tillförlitlighet i redovisningen, vilket underminerar möjligheterna till både ansvarsutkrävande och lärande kring verksamheten.

Höjda inkomster snarare än nya jobb

För att fördjupa kunskapen genomförde EBA en utvärdering av biståndets bidrag till nya arbetstillfällen och ökade inkomster i Afrika söder om Sahara (Fox och Abudu, 2025). Regionen har världens yngsta befolkning, snabb arbetskraftstillväxt och stor informell sektor, vilket motiverat ett långvarigt svenskt fokus. Utvärderingen

visar att Sida har en bred portfölj för inkluderande ekonomisk utveckling, med potential att stödja strukturell omvandling. Trots detta har endast 20 procent av de 124 studerade sysselsättningsinsatserna potential att skapa nya jobb. Majoriteten syftar i stället till att höja inkomster för personer som redan arbetar men är undersysselsatta eller tjänar för lite, exempelvis genom bättre tillgång till marknader och finansiering. Denna inriktning bedöms dock vara relevant i regioner där förbättrad produktivitet är en central utmaning.

”Endast 20 procent av de 124 studerade sysselsättningsinsatserna har potential att skapa nya jobb.”

Den vanligaste insatsen är färdighetsträning, men sådan leder sällan till ny sysselsättning om den inte kombineras med andra typer av stöd. Fallstudier från Rwanda och Tanzania visar

att bäst resultat uppnåts när yrkesutbildning kopplats till utbildning i entreprenörskap, finansiering eller förbättrade marknadsmöjligheter. Goda resultat noterades även för de projekt som har stärkt företags expansionsmöjligheter och för kontantstöd som ökade hushållens inkomster. Sammanfattningsvis betonas behovet av en välriktad och kontextanpassad portfölj, vilket det svenska stödet till stor del lyckats med givet insatsernas övergripande fokus på stärkt efterfrågan på arbetskraft och inkomstökningar. Vikten av rätt typ av insatser betonas också i en tidigare EBA-utvärdering (Lindahl m.fl. 2018) om bistånd till Bosnien & Hercegovina. Där konstaterades att fokus på jordbrukssektorn, som bedömdes ha begränsad potential att skapa jobb, minskade biståndets genomslag på sysselsättning.

Stöd anpassade efter kontext

En grupp som är i särskilt akut behov av stöd vad gäller försörjningsmöjligheter är människor i långvariga flyktingsituationer. Två tredjedelar av världens flyktingar tillhör denna grupp, som växer på grund av krig och kriser samt rikare länders alltmer strama flyktingmottagande. En EBA-utvärdering från 2025 (Fellesson och Hårsmar, 2025) analyserade insatser i Kenya och Uganda, två viktiga värdländer. I Kenya gav stöd till privata företag, bland annat inom förnybar energi och finansiella tjänster, positiva resultat. I Uganda gav satsningar på småjordbruk goda effekter, tack vare bättre jordbruksförutsättningar och större möjligheter till ekonomisk inkludering. Men trots vissa framsteg finns betydande hinder. Flyktingars begränsade rörelsefrihet, bristande tillgång till mark och svårigheter att få arbetstillstånd hämmar effekterna av sysselsättningsinsatser. Liksom i utvärderingen av sysselsättningsstöd i Afrika söder om Sahara konstateras att yrkesutbildningar ofta ger begränsade effekter när de saknar marknadsanalys och kompletterande insatser. Rapporten betonar behovet av reformer som stärker flyktingars rättigheter, utvecklar lokala marknader, breddar insatserna bortom flyktingläger och förbättrar samordningen givare emellan och mellan givare och regeringar.

I linje med underlagsrapporten om Sidas resultatredovisning så pekar alla tre utvärderingarna på bristfälliga metoder och verktyg för uppföljning och utvärdering av resultat av sysselsättningsinsatser. Ofta saknas adekvat baslinjedata, vilket försvårar möjligheten att mäta ef-

fekter över tid. Utvärderingen av sysselsättning i Afrika söder om Sahara finner även, i likhet med underlagsrapporten, att resultat tenderar att överskattas, dels på grund av begränsad teknisk kapacitet hos vissa genomförande partners, dels på grund av att faktorer som inflation inte beaktas när inkomstökningar uppskattas.

SLUTSATSER

- Det svenska biståndet har en bred portfölj för inkluderande ekonomisk utveckling i Afrika söder om Sahara. En mindre andel av insatserna är inriktade på faktiskt skapande av nya jobb; fokus ligger istället på inkomstökningar för redan sysselsatta, vilket är ett lämpligt fokus i regionen.
- Yrkesutbildning kan vara effektivt om det kombineras med stöd såsom utbildning i entreprenörskap, tillgång till finansiering och förbättrad marknadstillgång.
- Genomslaget av insatser för att främja försörjningsmöjligheter för människor i utdragna flyktingsituationer och vård samhällen begränsas av bristande rörelsefrihet samt tillgång till arbetstillstånd, marknader och resurser.
- Bristfälliga metoder och verktyg för uppföljning och resultatredovisning – särskilt avsaknad av baslinjedata, osäkerhet i mätmetoder och en tendens till överskattade resultat – minskar tillförlitligheten i rapporteringen och redovisningen av sysselsättningsresultat och försvårar lärande och ansvarsutkrävande.

REFERENSER

- Burman, M. (2024), *Vad säger Sidas årsredovisning om biståndets resultat? Exemplet sysselsättning, EBA underlagsrapport juli 2024*
- Fellesson, M., Hårsmar, M. (2025), *Forced Self Reliance? Protracted Displacement and Economic Inclusion: Cases from East Africa, EBA 2025:03*
- Fox, L., Abudu, D. (2025) *Employment and Earnings in Sub-Saharan Africa: Sida's Contribution, EBA 2025:05*
- Lindahl, C., Lindahl, J., Söderbäck, M., Ivankovic, T. (2018), *Nation Building in a Fractured Country: An Evaluation of Swedish Cooperation in Economic Development with Bosnia and Herzegovina 1995-2018, EBA 2018:10*

EFFEKTIVITET I DET MULTILATERALA BISTÅNDET

Mer än hälften av Sveriges bistånd går till multilaterala organisationer. Som viktig finansiär av det multilaterala systemet, med höga förväntningar på dess förmåga att tackla globala utmaningar, har Sverige ett stort intresse av att säkerställa resultat. EBA har under året, i samarbete med utvärderingsorgan i andra givarländer, undersökt effektiviteten i olika former av multilateralt stöd.

MULTILATERALA organisationer förmedlar en betydande andel av världens samlade bistånd och spelar en viktig roll i hanteringen av globala utmaningar som klimatförändringar, fattigdom och hälsohot. De senaste åren har flera stora givarländer, som USA, Tyskland och Storbritannien, avsevärt minskat sitt bistånd. Stödet är dessutom i ökande utsträckning öronmärkt för specifika syften. Det innebär att andelen multilateralt kärnstöd, det vill säga finansiering som går till organisationernas centrala budgetar och som därigenom kan användas flexibelt, har minskat.

Sveriges multilaterala stöd har ökat

I motsats till den globala trenden har Sverige och övriga nordiska länder ökat sitt stöd till eller genom multilaterala organisationer de senaste åren. Det utgör nu ungefär 60 procent av svenskt bistånd eller drygt 30 miljarder kronor årligen. Kombinationen av ökad press på det multilaterala systemet, och ett stort finansiellt åtagande från Sveriges sida, understryker vikten av kunskap om i vilken grad stödet, och specifika verksamheter, främjar svenska prioriteringar och vilka stödformer som är mest effektiva. EBA och den tyska utvärderingsorganisationen DEval har gjort en systematisk genomgång av kunskapsläget kring effektivitet i multilateralt kärnstöd, jämfört med öronmärkt stöd och stöd till multilaterala fonder (Ihl, m.fl. 2025).

”Multilaterala organisationer förmedlar en betydande andel av världens samlade bistånd och spelar en viktig roll i hanteringen av globala utmaningar som klimatförändringar, fattigdom och hälsohot.”

Den visar att kärnstöd uppnår utvecklingsmålen i högre grad och med bättre kostnadseffektivitet. Kärnstöd ger de multilaterala organisationer större flexibilitet, vilket stärker fondernas interna effektivitet och möjliggör bättre resursfördelning. Det främjar också samarbetet mellan olika multilaterala organisationer. Kärnstöd ger flexibilitet i krissituationer och minskar mottagarländernas administrativa börda genom färre enskilda avtal och givarkrav. För givarländer innebär kärnstöd dock betydligt sämre nationell synlighet och mindre möjligheter till ansvarsutkrävande än de alternativa stödformerna. Möjligheterna att driva de egna politiska prioriteringarna blir också sämre.

Finansiering via fonder ger inflytande

En EBA-studie har visat att finansiering via specifika fonder kan vara ett viktigt verktyg för givarländers inflytande (Lundgren, Strindvall, 2023). Den slutsatsen fördjupas i en gemensam utvärdering av de nordiska ländernas stöd till multilaterala fonder (PEMconsult, 2025). Utvärderingen analyserar hur väl fonderna bidrar till att främja de nordiska ländernas tematiska prioriteringar, men också hur väl fonderna stärker det multilaterala systemet och hur väl de levererar bistånd på landnivå.

Utvärderingen omfattar fonder administrerade av FN:s Multi-Partner Trust Fund Office, Världsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken. Totalt har stöd till drygt tusen fonder kartlagts. Under de senaste 20 åren har de nordiska länderna stadigt ökat stödet till fonderna, dock med en nedgång sedan 2022. Utvärderarna finner att fonderna i huvudsak varit relevanta och effektiva i främjandet av nordiska länders prioriteringar, särskilt inom jämställdhet, mänskliga rättigheter och klimat. Samtidigt identifieras svagheter såsom bristande resultatrapportering, höga transaktionskostnader och begränsad mobilisering av privat kapital. De nordiska länderna har påverkat fonderna genom finansiering och dialog, men den nordiska samord-

ningen har varit svag. Utvärderingen lyfter lärdomar om hur fondval, styrning, uppföljning och nordiskt samarbete kan stärkas liksom behovet av bättre kommunikation av fondernas resultat till beslutsfattare och allmänheten.

REFERENSER

Ihl, J., Singh, R., Malandu Mukali, I., Hede Skagerlind, H., Heucher, A. (2025), *The Effectiveness of Core and Earmarked Funding in Multilateral Development Cooperation – Systematic Review*, **DEval Discussion Paper 2/2025**

Lundgren, M., Strindvall, I., *Influence in Multilateral Aid Organizations: A Literature Review*, **EBA underlagsrapport juli 2023**

PEMconsult (2025): *Joint Nordic Evaluation of Contributions to Trust Funds*. December 2025, Ministry of Foreign Affairs of Denmark.

Ett ögonblick av värme och gemenskap i de hårda vinterförhållandena i ett syriskt flyktingläger.

EN POLITIKFÖRÄNDRING PÅ DJUPET

Den reformering av biståndspolitik som uttrycks i regeringens reformagenda har under 2025 tagit än mer konkreta uttryck. Det kraftigt ökade biståndet till Ukraina har inneburit att det bilaterala biståndet till ytterligare fem länder avslutas. Bortprioriteringarna får omfattande konsekvenser.

FOTO Alex Stemmer

DET ÖVERGRIPANDE MÅLET för biståndet har sedan 1960-talet, med lite variationer i formuleringar, handlat om fattigdomsbekämpning. Dagens riksdagsbundna mål, att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck, formulerades 2014. Även om målet inte har förändrats har det svenska biståndet, med

utgångspunkt i regeringens ”Reformagenda” från december 2023, genomgått stora förändringar.

Enprocentsmålet, ambitionen att avsätta en procent av bruttonationalinkomsten, BNI, för internationellt bistånd, angavs som ett strävansmål redan 1962 och uppnåddes för första gången 1975. År 2023, efter 48 år som ett unilateralt svenskt åtagande, avskaffades kopplingen av

biståndets storlek till nationalinkomsten. En bibehållen koppling hade medfört ett totalt bistånd på 72 miljarder kronor för 2026, en skillnad på 19 miljarder mot dagens 53 miljarder. Denna förändring medför självklart konsekvenser för fattigdomsbekämpningen, kapacitetsbyggande, utvecklingsforskning, global hälsa och arbetet för mänskliga rättigheter och ökar behovet av prioriteringar.

Nya prioriteringar påverkar EBAs studier

En annan betydande förändring är geografiska prioriteringar. Det tidigare så kallade policyramverket från 2016 prioriterade länder med störst utmaningar, behov och brister vad gäller egna resurser. Reformagendan har två tydliga geografiska prioriteringar: Ukraina och närområdet samt en minskning av antalet bilaterala samarbetsländer till som högst 30. Detta har hittills bland annat tagit sig uttryck i en avisering att biståndet till Ukraina ska uppgå till minst 10 miljarder samt ett avvecklande av ett flertal samarbetsstrategier med företrädesvis konflikt-drabbade länder och låginkomstländer. Ukraina får nu mer svenskt bistånd än hela den afrikanska regionen.

EBA har i uppdrag att utifrån egna och andras kunskapsunderlag bidra med kunskap som grund för utvecklingen av såväl biståndspolitik som politikens genomförande. När de biståndspolitiska prioriteringarna ändras påverkar det också vad EBA utvärderar och analyserar.

”Mandatperioden har inneburit en kraftigt förändrad verksamhet inom politikområdet.”

Expertgruppens analys av regeringens reformagenda (EBA, 2024) pekar på att regeringen närmast likställt målet att driva och värna svenska intressen med fattigdomsmålet. Ett flertal EBA-studier tittar på förutsättningar och möjligheter att få genomslag för svenska prioriteringar i såväl multilaterala organisationer (Lundgren och Strindevall, 2023; Dellmuth m.fl.,

2022; Lundgren m.fl., 2022) som i det bilaterala biståndet (Townes m.fl., 2023; Guillaumont m.fl., 2023). En övergripande slutsats från dessa studier är betydelsen av en stark svensk resursbas som har förmåga att driva prioriterade frågor.

Synergier och dess begränsningar

En tydlig prioritering i reformagendan avser möjliga synergier med andra politikområden eller bredare svenska prioriteringar. EBA-rapporten ”Bridging Swedish Climate-Related Development and Export Finance” (Schmidt m.fl., 2025) studerar möjliga samverkansvinster mellan svensk klimatrelaterad utveckling och exportfinansiering. I en analys som inkluderar Sida, Swedfund, Exportkreditnämnden (EKN) och Svensk Exportkredit (SEK), samt även Business Sweden, drar författarna slutsatsen att löpande framsteg görs men att det fortsatt finns en ”outnyttjad potential” att realisera synergier mellan klimatrelaterad utveckling och exportfinansiering. Studien pekar på skillnaden i uppdrag mellan de aktörer som fokuserar på utveckling (Sida, Swedfund) och de där hållbarhet är en av flera prioriteringar (EKN, SEK, Business Sweden). Författarna noterar också att verksamheten ofta bedrivs i olika länder och inom olika sektorer. Detta begränsar möjligheten till konkreta samarbeten och minskar den potentiella totala effekten av Sveriges klimatfinansiering. Författarna pekar också på en betydande risk att svenska affärsintressen prioriteras framför mottagarländernas utvecklingsbehov.

Påverkansarbete på regeringsnivå

En ytterligare ambition i reformagendan är ett ökat samarbete stater emellan. EBA har tidigare studerat bland annat stöd till författnings-, institutions- och statsbyggande (Saunders m.fl., 2024; Allen m.fl., 2020; Andersen m.fl., 2019). I reformagendan uttrycks ambitionen som ”stärkt regeringsdialog” där så är möjligt. I klartext innebär det ett påverkansarbete på regeringsnivå i stater med regeringar det ’går att tala med’. Som prioriterat i sådan dialog nämns förståelse för vad svenska aktörer har att erbjuda. Ett konkret uttryck för detta är ett nytt finansieringsinstrument bestående av exportkrediter och exportkreditgarantier i kombination. Ett annat

Byggboom i
västra Ukraina.

område är frågor om migration och återtagande. I ett, i skrivande stund pågående, samarbete mellan EBA, Delegationen för migrationsstudier (Delmi) och European Migration Network, Sweden (EMN-Sweden) samlas erfarenheter från andra OECD-länder (Danmark, Norge, Tyskland och Nederländerna) av att integrera migrationsfrågor i biståndet tillsammans med en analys av vad detta kan betyda för svenskt vidkommande.

”Stora förändringar i biståndet bör föregås av rigorösa konsekvensanalyser. EBA avser framöver belysa denna fråga.”

Regeringen har i såväl reformagendan som den nationella säkerhetsstrategin från 2024 betonat vikten av att samordna utvecklingspolitiken med säkerhetspolitiken. Ett pågående EBA-projekt syftar till att fördjupa förståelsen för relationen mellan de två områdena. Avsikten är att identifiera och öka förståelsen för vilka nationella säkerhetsintressen som potentiellt berörs av Sveriges internationella bistånd och undersöka möjliga synergier såväl som målkonflikter.

Viktigt att belysa effekter av förändringar

Under december 2025 fattade regeringen avgörande beslut om reformagendans fortsatta genomförande. Ytterligare fem bilaterala strategier fasas ut i Afrika söder om Sahara och i Bolivia. Detta sker redan under det första halvåret 2026. Därutöver omfördelas fem miljarder kronor från Afrika och Asien till Ukraina. Bidragen till UNDP, Klimatanpassningsfonden och Klimatfon-

den för de minst utvecklade länderna avvecklas. Kvar blir det humanitära biståndet, stöd till UNFPA och hälsobistånd, samtidigt som stödet till Ukraina utökas till tio miljarder kronor.

Regeringens tal om paradigmskifte – i betydelsen att den underliggande logiken för det svenska biståndet genomgått en radikal förändring – konkretiseras alltså på detta sätt.

Mandatperioden har alltså inneburit en kraftig förändrad verksamhet inom politikområdet. Ett flertal länder har fasats ut, organisationer och biståndsformer har avslutats eller sett betydande förändringar. En viktig fråga att belysa är vilka effekter detta har, såväl i samarbetsländer som för svenska intressen, inte minst säkerhetspolitiska. EBA menar att stora förändringar i biståndet, inte minst indraget stöd, och i synnerhet när det berör långsiktiga relationer, i regel bör föregås av rigorösa konsekvensanalyser. EBA avser framöver belysa denna fråga.

SLUTSATSER

- Möjligheten att driva svenska prioriteringar beror på den svenska resursbasens styrka. Minskad finansiering av utvecklingsforskning påverkar resursbasen negativt och därmed även möjligheten att ta fram evidens.
- Det finns potential för ökade samarbeten mellan Sida, Swedfund, EKN, SEK och Business Sweden, men utvecklingsländers behov och svenska affärsintressen behöver balanseras.
- Mer kunskap behövs kring effekter av indraget bistånd. Ansvarsfull utfasning kräver noggrann planering för att begränsa oönskade konsekvenser.
- Ett framtida svenskt bistånd som präglas av långsiktighet underlättas av försök till samförståndsskapande över politiska skiljelinjer.

REFERENSER

- Guillaumont, P., Boussichas, M., Dsouza, A. (2023), *The Evolution of Aid Conditionality: A Review of The Literature of the Last Twenty Years*, **Underlagsrapport, september 2023**
- Lundgren, M., Strindvall, I. (2023), *Influence in Multilateral Aid Organizations: A Literature Review*, **Underlagsrapport, juli 2023**
- Dellmuth, L., Levin, P. T., Svensson, N. (2022), *Utvärdering av strategiska sekunderingar som en del av svenskt påverkansarbete*, **EBA 2022:01**
- Lundgren, M., Tallberg, J., Pedersen C. (2022), *Member State Influence in the Negotiations on Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI)*, **EBA 2022:07**
- Towns, A., Bjarnegård, E., Jezierska, K. (2023), *More Than a Label, less Than a Revolution: Sweden's Feminist Foreign Policy*, **EBA 2023:02**
- Saunders, C., Carl, A., Dziedzic, A., Smith, S. (2024), *External Support to Constitution Building Processes*, **EBA 2024:06**
- Allen, R., Ferrari, G., Loshi, K., Östlund, N., Razic Ilic D. (2020), *Institution Building in Practice: An Evaluation of Swedish Central Authorities Reform Cooperation in Western Balkans*, **EBA 2020:04**
- Andersen, H., Larsson, K., A., Öjendal, J. (2019), *Supporting State Building for Democratisation? A Study of 20 Years of Swedish Democracy Aid to Cambodia*, **EBA 2019:03**

”EBA avser att framöver studera effekterna av indragen finansiering och avslutade samarbeten, i synnerhet när det berör långvariga relationer.”

Man med sjukt barn i väntrummet på sjukhus i Marracuene, Moçambique.

FOTO Eric Miller/Världsbanken

FRAMÅTBLICK

Kraftiga förändringar i det offentliga utvecklingsbiståndet har skett, pågår och är förestående. Dessa förändringar kan delvis ses som svar på ett förändrat geopolitiskt landskap och delvis spegla ett skifte i många regeringars prioriteringar. I detta föränderliga landskap ska Sveriges bistånd under 2026 utvärderas internationellt.

EBAS UPPDRAG ÄR ATT BIDRA till kunskap som grund för utveckling av biståndet genom studier av strategisk vikt för biståndet och biståndspolitik. Ett sådant uppdrag omfattar studier av det som prioriteras. Därför planerar eller genomför EBA ett flertal studier kopplade till biståndets möjlighet att bistå Ukraina och synergier mellan biståndet och andra politikområden.

Studier av det som prioriteras bort

Uppdraget innefattar också studier av det som prioriteras bort. Regeringen hänvisar återkommande till principen att "vattna där det växer", och genom detta bidra till att skapa konkreta resultat. En sådan princip innebär samtidigt att man slutar försöka skapa jordmån där det för närvarande inte växer. EBA avser att framöver studera effekterna av indragen finansiering och avslutade samarbeten, i synnerhet när det berör långvariga relationer.

"2026 ser ut att bli ett nyckelår för OECD DAC och för innebörden av begreppet bistånd globalt."

Även områden där det fortsatt finns svensk biståndspolitik samsyn, och där verksamhet drivs vidare, behöver utvärderas och analyseras. En regelbaserad världsordning – de regler, normer och institutioner som skapats för att styra staters

agerande globalt – är ett område där biståndet kan spela roll genom exempelvis det normativa arbetet inom FN eller klimatfinansiering. Ett annat handlar om bidrag till globala allmänna nyttigheter: system eller tjänster som många kan och vill använda, men som färre vill vara med och finansiera.

Inte bara EBA granskar Sverige

Men det är inte bara EBA som granskar det svenska biståndet. I forskningsorganisationen Center for Global Developments, CGD, index över engagemang för utveckling kom Sverige år 2025 på första plats, liksom år 2021 och 2023. Centret noterar dock att förslaget har krympt för varje år.

Under 2026 genomförs också OECD-DAC:s kollegiala granskning av Sveriges utvecklingsbistånd. Senast Sverige utvärderades, år 2019, var bedömningen överlag mycket positiv. Sedan dess har situationen i omvärlden liksom omvärldens och Sveriges biståndspolitiska prioriteringar ändrats.

Det officiella biståndet från de 17 största givarna i OECD:s biståndskommitté DAC uppgick år 2024 till knappt 200 miljarder US dollar. Tillgängliga budgetar och aviseringar tyder i skrivande stund på att biståndet år 2026 kommer att uppgå till 145 miljarder. Det är en avsevärd minskning. Som ett svar på detta, på givarländers skiftande prioriteringar, på ett nytt geopolitiskt landskap, samt på mottagarländers förväntan om mer jämbördiga partnerskap ser DAC nu över sin verksamhet. 2026 ser alltså ut att bli ett nyckelår för OECD DAC och för innebörden av begreppet bistånd globalt.

PRODUKTION OCH KOMMUNIKATION

Om EBA

Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) är en statlig kommitté som analyserar och utvärderar svenskt internationellt bistånd. EBA bidrar med kunskap som kan förbättra och utveckla biståndet och belyser aktuella frågor och viktiga ämnen som inte fått tillräcklig uppmärksamhet. Målet är att bidra till ett bra bistånd som genomförs effektivt.

Expertgruppen har tio ledamöter med kompetenser från olika relevanta områden för biståndet. Ett kansli med nio anställda verkställer besluten. EBA väljer självständigt vad som bör studeras. EBA har ett oberoende i relation till uppdragsgivaren regeringen, liksom i relation till vad som utvärderas, samt till de rapportförfattare som anlitas. De senare ansvarar själva för sina slutsatser och rekommendationer.

EBA studerar övergripande frågeställningar, inte enskilda projekt. Vi ger ut studier av olika slag samt ordnar seminarier och riktade möten. Målgrupperna för kunskapsspridningen är riksdag och regering, UD, Sida, samt forskare, civilsamhällets organisationer och övriga aktörer inom biståndet. EBA bygger broar mellan politiker, forskare och praktiker – områden som inte alltid talar med varandra. EBAs seminarier är en naturlig mötesplats för debatt om viktiga biståndsfrågor. EBA vill vara ett forum för möten mellan forskning, praktik och politik.

Hela vår kunskapsproduktion, som bland annat rapporter, seminarier, podcast finns tillgängligt på hemsidan. I april varje år sammanfattar EBA sin verksamhet i årsberättelsen Biståndsanalys.

Resultat av EBAs utåtriktade arbete 2025

Det övergripande målet för EBAs kommunikation är att den ska leda till att EBAs kunskap beaktas i styrning och genomförande av svenskt internationellt bistånd. För att ta reda på i vilken utsträckning vi uppnår målet mäter vi ett antal indikatorer för den externa kommunikationen. Sammanfattningsvis visar de att EBA under 2025 har intensifierat den utåtriktade kommunikationen mot beslutsfattare och genomförare av svenskt bistånd, och även mot en bredare målgrupp. Efterfrågan på EBAs expertis, i form av presentationer av verksamheten, deltagande i olika samtal och mediaförfrågningar, har ökat de senaste åren. Vi har sett ett ökat engagemang i våra sociala medier och nyhetsbrev. Genomslaget i media och politiska sammanhang är oförändrat hög under 2025 (liksom under 2024). Vi ser en minskning i webbesök, en utveckling som kan antas ha mätningstekniska orsaker, men som vi fortsatt kommer att följa under 2026. Under 2026 planerar vi även att genomföra en intervjustudie i syfte att få en fördjupad förståelse för vilken nytta vår verksamhet skapar hos våra viktigaste målgrupper. Förutom att belysa nytta och effekter, förväntas studien vara ett underlag i EBAs utvecklingsarbete för fortsatt stärkt relevans.

Uppföljning av kommunikationen kring 2024 års rapporter

Vid starten av en studie tas en separat kommunikationsplan fram, som sedan kompletteras och konkretiseras inför lanseringen av rapporten. Planen innehåller syfte, målgrupper, kommunikationsmål, metoder för mätning, strategi, medieval, budskap, riskhantering och en aktivitetsplan. Ett år efter lanseringen genomförs en uppföljning av hur väl målen i kommunikationsplanen har uppfyllts. Några övergripande lärdomar från uppföljningen av 2024 års rapporter är:

- Ett viktigt sätt att nå den primära målgruppen är att inkludera den i referensgruppen och arbetet med framtagandet och lanseringen. Det tillför djupare förståelse såväl till målgruppen som till studien.
- I ett vasst debattklimat är slutna sammanhang som rundabord mer effektiva för gemensam förståelse
- I dragningar för enskilda organisationer ges möjlighet till lärande utan positionering.
- Det är avgörande att målskrivningen i kommunikationsplanerna är genomtänkta och relevanta för en meningsfull uppföljning.
- Många rapporter har lång livslängd och kommunikationen kan därför fortsätta i andra sammanhang än de som initialt planeras.
- Vissa studier kan vara principiellt viktiga och ge grundläggande kunskaper, men svåra att kommunicera i sig själva. De kan då istället kommuniceras som en del i ett större sammanhang eller fungera som underlag och lärande vid framtagande av nya studier.

Tillskotten i budgetpropositionerna för 2024 och 2025

I EBAs regleringsbrev för 2025 uppdras EBA att senast den 31 mars 2026 redovisa hur tillskotten i budgetpropositionen för 2024 och 2025 har använts.

För år 2024 gavs ett tillskott om netto 678 000 kronor (anslagsökning 900 000 kronor, minskning till följd av generell besparing 222 000 kronor) och för 2025 om 900 000 kronor. För 2026 föreslogs ingen anslagsökning.

I april 2024 påfördes EBA extra administrativa kostnader om 630 000 kronor per år. Med anledning av detta beviljade regeringen i juni 2024 EBAs hemställan om en justerad anslagskredit. Förbrukningen år 2024 kunde dock anpassas till nya förutsättningar och den extra krediten utnyttjades inte. En tvåårig översyn av EBAs hemsida påbörjades (med en förbrukning 2024 om 150 000 kronor).

Anslagsökningen för 2025 användes genom en ianspråktagen anslagskredit för 2024 (163 000 kronor) en fortsatt uppdatering av EBAs hemsida samt ökad extern kommunikation (460 000 kronor) samt en ökning av beställda rapporter (200 000 kronor).

FOTO Mattilda Widell

PÅGÅENDE STUDIER

Varje år beslutar expertgruppen om att starta ett antal nya studier som sedan resulterar i en rapport, under förutsättning att studien och rapporten uppfyller EBAs kvalitetskrav. En EBA-studie kan initieras genom en utlysning eller genom idéer från expertgruppsledamöter, kansliet eller externa aktörer. Vid årsskiftet 2025-2026 pågick nedanstående studier. Läs mer på eba.se/pagaende-studier.

- **Kartläggning av bistånd som går till barn och barns rättigheter**
Författare: Matthew Gichohi, Sarah Tobin, Charlotte Ringdal, Arne Tostensen
Referensgrupp: Jenny Deschamps-Berger (ordförande), Malin Elisson, Birgitta Weibahr (Sida)
- **Utvärdering av svenskt stöd till stärkandet av mänskliga rättigheter i samarbetsländer**
Författare: Karen Da Costa, Swati Parashar, Hanna Frejd, Malin Nystrand
Referensgrupp: Malin Oud (ordförande)
- **Flexibel långsiktighet i svenskt bistånd till Mocambique**
Författare: Ingela Ternström, Inge Tvedten, José Jaime Macuane
Referensgrupp: AnnaMia Ekström (ordförande)
- **Kartläggning och analys av trender i jämställdhetsbiståndet – en uppföljningsstudie**
Författare: Elin Bjarnegård, Åsa Eldén, Cecilia Josefsson, Janithrika Jayasundara
Referensgrupp: Åsa Regnér (ordförande), Sofia Orrebrink (Sida), Fredrik Uggle (Sida), Sarah Hendriks (UNW), Malin Rönnblom (KAU), Annika Karlsson (Jämställdhetsmyndigheten)
- **Studie av förhandlingarna av EU:s biståndsbudget för 2028–2034**
Författare: Magnus Lundgren, Jonas Tallberg
Referensgrupp: Anders Pedersen (ordförande)
- **Kartläggning och analys, svenskt CSO-stöd**
Författare: Noomi Weinryb, Zhanna Kravchenko, Olivia Gardell, Olof Larsson
Referensgrupp: Lars Niklasson (ordförande), Jannie Lilja (UD), Bengt Jacobsson (Södertörns högskola), Åsa Thomasson (CONCORD), Ingrid Rydell (Sida), Håkan Johansson (Lunds universitet)
- **Geospatial impact evaluation of Liberian Swedish Feeder Roads Project**
Författare: Ariel BenYishay, Rachel Sayers, Pratap Khattri
Referensgrupp: Torbjörn Becker (ordförande), Carl-Henrik Olaison Jacobsson (UM-Monrovia), Jim Clarke, Tillmann von Carnap, Ingrid Wetterqvist (UD)
- **Relationen mellan svensk utvecklings- och säkerhetspolitik**
Författare: ej fastställt
Referensgrupp: Katarina Tracz och Jenny Deschamps-Berger (ordförande), Lars-Olof Corneliussen (FHS), Lennart Båge (SEI), Gun-Britt Andersson, Fredrik Löjdquist (UI), Robert Dalsjö (FöDep/FOI), Staffan Herrström
- **Antologi om bistånd och migration**
Författare: Redaktörer: Henrik Malm Lindberg, Iris Luthman. Övriga skribenter: Catherine Talleraas, Jessica Schultz, Jesper Bjarnesen, Anja Simonsen, Frowin Rausis, Anna Knoll, Arjen Leerkes, Melissa Siegel, Pauline Veron
Referensgrupp: Torbjörn Pettersson (ordförande), Hugo Rickberg (EMN-Sverige), Charlotte Kirotar (Migrationsverket), Ingela Vinter-Norberg (Sida), Johan Schaar
- **Det svenska reformsamarbetets relevans för öst-ländernas EU-närmande**
Författare: Erik Bryld, Dr. Erik Lundsgaard, Dr Aleksander Shumkovski, Samantha Smith
Referensgrupp: Torbjörn Becker (ordförande), Tobias Schumacher (NTNU), Anna Michalski (Uppsala universitet), Louise Bergstrand (UD), Yngve Engström
- **Metodrapport: Hur utvärdera oavsiktliga effekter?**
Författare: Timothy Leslie, Thomas Aston, Scott Chaplowe
Referensgrupp: Lars Niklasson (ordförande)

FOTO Matilda Wridell

EBA-RAPPORTER

EBA låter externa experter göra utvärderingar, analyser eller andra studier om svenskt internationellt bistånd. EBA kvalitetsgranskar alltid en rapport före publicering, men det är författaren själv som ansvarar för slutsatser och rekommendationer. Under 2025 har vi publicerat följande EBA-rapporter:

<p>2025:01 What Are They Fighting For? An Issue-based Approach to the Analysis and Resolution of Civil War
<i>Författare:</i> Johan Brosché, Sebastian Rataamaa, Kate Lonergan</p>	<p>2025:06 Bridging aid and trade: Exploring synergies between Swedish climate-related development and export finance
<i>Författare:</i> Luisa Weber, Max Schmidt, Igor Shishlov, Sherri Ombuya</p>
<p>2025:02 Land Tenure and Climate Resilience: Household Level Evidence from Kenya
<i>Författare:</i> Kathleen Klaus, Emma Elfversson</p>	<p>2025:07 Strengthening or supporting health systems? Evaluating Swedish bilateral development assistance for health
<i>Författare:</i> Jesper Sundewall, Björn Ekman, Jens Wilkens, Joseph Kazibwe, Adam Lagerstedt, Olga Kaartinen</p>
<p>2025:03 Forced Self Reliance? Protracted Displacement and Economic Inclusion: Cases from East Africa
<i>Författare:</i> Måns Fellesson, Mats Hårsmar</p>	<p>2025:08 China as a Global Development Actor: Transforming the International Aid Landscape
<i>Författare:</i> Redaktörer: Malin Oud, Oscar Almén.</p>
<p>2025:04 Evaluation of Sida's Application of Multidimensional Poverty Analyses
<i>Författare:</i> Ingela Ternström, Inge Tvedten, Fredrik Ugglå</p>	
<p>2025:05 Employment and Earnings in Sub-Saharan Africa: Sida's Contribution
<i>Författare:</i> Louise Fox, Derrick Abudu</p>	

GEMENSAMT FINANSIERADE RAPPORTER

OECD (2025) *Strategic Joint Evaluation of the Collective International Development and Humanitarian Assistance Response to the COVID-19 Pandemic*, OECD Publishing, Paris

PEMconsult (2025) *Joint Nordic Evaluation of Contributions to Trust Funds*. December 2025. Ministry of Foreign Affairs of Denmark.

FOTO Christian Schneider

UNDERLAGSRAPPORTER

EBA tar även fram kortare studier som självständigt belyser en fråga eller som kompletterar en EBA-rapport. Under 2025 har vi publicerat följande underlagsrapporter:

Juni 2025 The Effectiveness of Core and Earmarked Funding in Multilateral Development Cooperation
Författare: Judith Ihl, Ravneet Singh, Isabel Malandu Mukali, Helena Hede Skagerlind, Angela Heucher

Dec 2025 Rysslands engagemang i Afrika: effekter på västerländsk biståndsallokering och på attityder gentemot bistånd från västerländska aktörer
Författare: Maria Perotta Berlin

DEVELOPMENT DISSERTATION BRIEFS

I denna publikationsserie får nyligen disputerade forskare presentera sina avhandlingar med relevans för svenskt utvecklingssamarbete. Syftet är att i kortformat sprida kunskap om färsk forskning och nyblivna forskare till regering, myndigheter och andra aktörer inom biståndsområdet. Under 2025 har vi publicerat följande Development Dissertation Briefs:

2025:01 Stagnant Water and Waterborne Diseases: Implications for Children's Health and Education
Författare: Steve Bergreen

2025:02 Climate, Weather Shocks and Cities
Författare: Nicklas Nordfors

2025:03 Precarious Paths to Democracy: Electoral Violence and the Struggle for Democratization
Författare: Gudlaug Olafsdottir

2025:04 From Confrontation to Cooperation? The United Nations' Engagement with Non-State Armed Groups
Författare: Jenniina Kotajoki

2025:05 Why do some politicians withdraw from politics while others do not in violent elections?
Författare: Juan Diego Duque-Salazar

EBA-PODDEN

I vår podcast bjuder vi in experter, praktiker, och beslutsfattare för att samtala kring aktuella biståndsfrågor. Alla finns att ladda ner på eba.se och där poddar finns.

Avsnitt 77 Nytt år, nya uppdrag!
Biståndets regleringsbrev 2025.

Avsnitt 78 Konflikt, klimatkris och minskat stöd för SRHR: Hälso- och biståndets nya verklighet.

Avsnitt 79 Hur säkras utvecklingseffektivitet i ett förändrat givarlandskap?

Avsnitt 80 Svenskt bistånd i brytningstid: Att navigera i en ny världsordning.

Avsnitt 81 Reformagendan i praktiken: Så förändras Sveriges bistånd.

Avsnitt 82 En ny strategi när respekten för de humanitära principerna hotas.

Avsnitt 83 Ny strategi för jämställdhet, kvinnors och flickors frihet och egenmakt.

Avsnitt 84 Konflikternas rekordår – vad krävs för en fred som håller?

Avsnitt 85 Korrupktion som utvecklingshinder: Ett av biståndets viktigaste slagfält.

Avsnitt 86 Biståndets budget 2026: Ris och Ros.

Avsnitt 87 COP30: Vad blev resultatet vid klimatmötet?

Avsnitt 88 Regeringen avvecklar fem landstrategier – ett samtal om motiv och konsekvenser.

SEMINARIER

Vid EBAs seminarier presenteras och diskuteras de utvärderingar, analyser och studier vi publicerar. Vi arrangerar även seminarier som tar upp forskning utanför EBAs verksamhet och anordnar mötesplatser där olika aktörer i biståndet tillsammans kan utveckla lärandet och samarbetet kring Sveriges internationella bistånd. De flesta filmas och kan ses i efterhand på eba.se. Under 2025 har vi arrangerat följande seminarier:

<p>4 mars Persistence of Poverty – Trends and Progress in Turbulent Times
Utgångspunkt för seminariet: Världsbankens rapport <i>Poverty, Prosperity, and Planet Report – Pathways Out of the Polycrisis</i>.</p> <p>11 mars Hälsoutmaningar under migrationsprocessen – hur hanterar Sverige dessa?
Ett samarrangemang med Delegationen för migrationsstudier (Delmi) och WHO Collaborating Center on Migration and Health Data and Evidence på Uppsala universitet.</p> <p>25 mars Webbinarium: Lancet Commission on Investing in Health 3.0
Utgångspunkt för webinariet: <i>En färdplan för att halvera antalet förtida dödsfall till 2050: Lancetkommissionen för investeringar i hälsa 3.0 ett kapitel i 2024:09 En antologi om trender och olika perspektiv på global hälsa</i>.</p> <p>29 april Bekämpa fattigdom och diskriminering i Bangladesh
Utgångspunkt för seminariet: EBA 2024:10 <i>Extreme Poverty and Marginalisation in Bangladesh: Drivers and Lessons for Development Cooperation</i>.</p> <p>20 maj Klimatanpassad utveckling: perspektiv från nya studier
Utgångspunkt för seminariet: DDB 2025:01 <i>Stagnant Water and Waterborne Diseases: Implications for Children's Health and Education</i>, DDB 2025:02 <i>Climate, Weather Shocks and Cities</i>.</p> | <p>15 oktober Conflict, Democracy, and Peace: Exploring What Works
Utgångspunkt för webinariet: EBA 2025:01 <i>What Are They Fighting For? An Issue-based Approach to the Analysis and Resolution of Civil War</i>.</p> <p>16 oktober Land Rights and Climate Resilience
Utgångspunkt för webinariet: EBA 2025:02 <i>Land Tenure and Climate Resilience: Household Level Evidence from Kenya</i>.</p> <p>12 november Public Opinion on Carbon Pricing and Revenue Uses in East Africa
Webbinarium på COP30 med utgångspunkt i: EBA 2024:03 <i>Public Opinion on Carbon Pricing and Revenue Uses in East Africa</i>.</p> <p>25 november Förstå och förändra: dimensioner av fattigdom
Utgångspunkt för seminariet: EBA 2025:03 <i>Evaluation of Sida's Application of Multidimensional Poverty Analyses</i>.</p> <p>12 december Utvecklingen i Östafrika: en lägesbild
Ett samarrangemang med Nordiska Afrikainstitutet (NAI) om den aktuella utvecklingen i Östafrika.</p> |
|---|--|

EXPERTGRUPPEN

Expertgruppen fattar beslut om inriktningen på EBAs arbete och vilka studier som ska göras. Gruppen består av ledamöter med kompetenser från både akademi och praktik och som har bred kunskap på områden som rör bistånd.

TORBJÖRN BECKER

Ordförande

Direktör för Östekonomiska institutet vid Handelshögskolan i Stockholm.

MALIN OUD

Vice ordförande

Senior rådgivare på Raoul Wallenberginstitutet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt.

JENNY DESCHAMPS-BERGER

Ledamot

Chef för avdelningen för analysstöd, Centrum för totalförsvär och samhällets säkerhet vid Försvarshögskolan.

ANNA MIA EKSTRÖM

Ledamot

Klinisk professor i global infektionsepidemiologi vid institutionen för global folkhälsa på Karolinska Institutet.

LARS NIKLASSON

Ledamot

Biträdande professor i statsvetenskap vid Linköpings universitet.

ANDERS PEDERSEN

Ledamot

Chef för internationella avdelningen på svenska Röda Korset.

ÅSA REGNÉR

Ledamot

Generalsekreterare för Rädda Barnen.

FREDRIK SJÖHOLM

Ledamot

Professor och vd för Institutet för Näringslivsforskning.

KATARINA TRACZ

Ledamot

Vd och grundare av Solomós Communications.

ANDREAS WLADIS

Ledamot

Professor i katastrofmedicin vid Linköpings universitet, samt docent i kirurgi vid Karolinska institutet.

I Expertgruppen för biståndsanalys ingick under 2025 även Martina Björkman Nyqvist, ledamot, professor i nationalekonomi och vd för hållbarhetscentret Misum.

Expertgruppens beslut verkställs av ett kansli med nio helårsanställda: Jan Pettersson (kanslichef), Malin Ahrne, Anna Florell, Mats Härsmar, Ravneet Singh, Helena Hede Skagerlind, Matilda Widell och Númi Östlund samt under delar av året Arizo Karimi och Amanda Rossling (vikarierande för Markus Burman som är tjänstledig).

LYSSNA PÅ
EBA-PODDEN
– EN PODCAST
OM BISTÅND!

Expertgruppen för biståndsanalys (EBA)
är en statlig kommitté som oberoende utvärderar
och analyserar Sveriges internationella bistånd.

Uppdraget är att bidra med kunskap till styrning och
genomförande av det svenska utvecklingssamarbetet.

Biståndsanalys baserar sig på de studier som EBA givit ut
under året. Denna skrift är vår årsrapport och finns tillgänglig
i digital och tryckt form, på svenska och engelska.

www.eba.se
ud.eba@gov.se

**EXPERTGRUPPEN
FÖR BISTÅNDSANALYS**